

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2016 r. w Gliwicach

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanych K. K., H. K., G. L.,
A. P., A. T.

o podstawę wymiaru składek

na skutek odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 10 sierpnia 2015r. **nr** (...)

z dnia 10 sierpnia 2015r. **nr** (...)

z dnia 10 sierpnia 2015r. **nr** (...)

z dnia 10 sierpnia 2015r. **nr** (...)

z dnia 10 sierpnia 2015r. **nr** (...)

1. oddała odwołania;

2. zasądza od odwołującej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. kwotę 960 zł (dziewięćset sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

VIII U 1730/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonymi decyzjami z dnia 10 sierpnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. ustalił podstawy wymiaru składek.

Z uzasadnienia decyzji wynika, że płatnik składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie zadeklarował za ubezpieczonych składek od kwot przychodu z tytułu świadczenia sfinansowanego z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, które zostało przyznane bez zastosowania kryterium socjalnego. W trakcie kontroli płatnik składek nie przedstawił środków dowodowych potwierdzających, że przyznane świadczenia uzależnione były od sytuacji życiowej rodzinnej i materialnej pracowników. Kwoty świadczenia były uzależnione jedynie od stażu pracy i pracownicy bez względu na sytuację rodzinną i materialną mający analogiczny staż pracy uzyskali z tego tytułu przychody w takiej samej wysokości.

Na uzasadnienie swojego stanowiska organ rentowy przytoczył treść art. 8 ust. 1 ustawy z 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Wskazał, że regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić zasady przyznawania ulgowych świadczeń. Ich wysokość musi być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Wartość przyznanych świadczeń, która nie uwzględniała kryterium socjalnego należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawy wymiaru składek. Organ rentowy przytoczył także treść art. 8 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 i ust. 1,6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W odwołaniach od decyzji (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. wniosła o :

- uwzględnienie odwołań i zmianę zaskarżonych decyzji poprzez ustalenie, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe odpowiadały wartościom zadeklarowanym pierwotnie przez odwołującą się;
- zasądzenie od organu na rzecz odwołującej kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonym decyzjom odwołująca spółka zarzuciła naruszenie art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 i ust. 6 a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, w związku z art. 8 ust. 1 i art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku w zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu że do podstawy naliczenia składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe zalicza się wartości świadczeń sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przez odwołującą.

Zarzuciła, że organ rentowy pominął regulamin funduszu świadczeń socjalnych, zgodnie z którym środki funduszu przeznacza się na częściowe lub całkowite finansowanie kosztów i usług, świadczenia w zakresie pomocy rzeczowej oraz zapomogi pieniężnej przyznawanej w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub długotrwałej choroby, działalności kulturalno - oświatowej w postaci imprez kulturalnych artystycznych i rozrywkowych organizowanych przez zakład lub zakupienie biletów wstępu na takie imprezy czy imprez okolicznościowych, zakupu drobnych upominków z nimi związanych.

W porozumieniu z przedstawicielami pracowników środki funduszu mogą być przyznawane na zakup bonów towarowych do realizowania we wskazanej placówce handlowej. Wydawanie pracownikom bonów towarowych, a od listopada 2012 roku podarunkowych, następowało w ramach działalności socjalnej w rozumieniu ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Świadczenia dla pracowników zostały wypłacone przez spółkę ze środków przeznaczonych na cele socjalne.

Odwołująca spółka przyznała, że nie brała pod uwagę kryterium socjalnego przy wypłacie kwoty należnej poszczególnym pracownikom. Jej zdaniem kryterium socjalne winno być stosowane jedynie w przypadku

przynawania ulgowych usług i świadczeń o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i nie odnosi się ona tym samym do usług i świadczeń o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Jeżeli bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek. Organ rentowy nie jest uprawniony do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Zdaniem odwołującej przepis §2 pkt. 19 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, że przesłanką jego zastosowania jest wydatkowanie środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych według określonych kryteriów socjalnych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Treść art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ustanawia tzw. kryterium socjalne udzielania pomocy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależniając ją od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika i nie przewiduje w tym zakresie wyjątków.

Świadczenie wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tego kryterium nie może być ocenione w sensie prawnym jako świadczenie socjalne, a jeżeli tak te nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić zasady i że przyznawanie ulgowych świadczeń jest uzależnione od sytuacji materialnej osoby korzystającej z funduszu. W niniejszej sprawie wszyscy pracownicy otrzymali bony towarowe o jednakowej wartości, co spowodowało że bony te trzeba ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych. Skoro przyznanie bonów nie miało charakteru socjalnego, to bony należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Nie zachodzi wyłączenie przewidziane w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych obowiązujący u odwołującej nie określa w jaki sposób pracodawca ma ustalać sytuację życiową rodzinną i materialną osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Pracodawca nie może pominąć naczelnej zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy. Przyznanie przez odwołującą spornych świadczeń bez indywidualnej analizy życiowej sytuacji, rodzinnej i materialnej pracowników odbyło się z naruszeniem art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W związku z powyższym przychód osiągnięty przez pracowników stanowił podstawę wymiaru składek bowiem nie miał zastosowania § 2 ust. 1 pkt 19 w rozporządzenia z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Wartość przedmiotu sporu wynosiła w przypadku: K. K. – 294,16 zł, H. K. – 1.515,92 zł, G. L. – 140,05 zł, A. P. – 164,53 zł, A. T. – 635,62 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 sierpnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. wydał decyzje ustalające podstawy wymiaru składek pracowników (...) spółki ograniczoną odpowiedzialnością. Do wskazanej podstawy wymiaru składek doliczono świadczenia otrzymane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Kwoty wskazane w decyzjach stanowiły świadczenia wypłacone przez pracodawcę z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Pracodawca podjął decyzję, że świadczenia będą wypłacone w formie bonów towarowych – papierowych lub kart doładowanych do realizacji przed Ś. Wielkanocnymi i Bożego Narodzenia, kilka razy przed urlopem. Świadczenia te nie wyczerpywały całej puli środków. Pracownicy nie składali wniosków. Pracodawca nie zastosował kryterium socjalnego, sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych pracowników. Każdy z pracowników otrzymał bony towarowe o takiej samej wartości, z tym, że w przypadku Świąt Bożego Narodzenia wartość była uzależniona od stażu pracy pracownika w roku, za który wypłacono świadczenie. Nadto pracodawca wypłacił pracownikom świadczenie o takiej samej wartości z tytułu wczasów za 2012 rok. Decyzję w sprawie rozdziału środków podejmowała B. G. i R. C.. Przy podziale środków zgromadzonych na koncie zakładowego funduszu świadczeń

socjalnych kierowali się tym, że w okresie świąt każdy pracownik ma zwiększone wydatki. Odwołująca spółka przy podziale środków nie ustala sytuacji materialnej, rodzinnej każdego pracownika.

Odwołująca spółka zajmuje się produkcją elementów do produkcji samochodów i zatrudnia pracowników produkcji, administracji, kadre zarządzającą. Pracownicy nie uzyskują takiej samej wysokości wynagrodzenia za pracę; jednakże znaczna większość załogi otrzymuje wynagrodzenie w wysokości poniżej średniej krajowej. Wyższe wynagrodzenie otrzymuje 15-17 % załogi.

Obowiązujący od 2 stycznia 2002 roku w odwołującej spółce regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przewiduje stosowanie kryteriów socjalnych przy przyznawaniu świadczeń, a to sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej (punkt 3 rozdział III). W rozdziale IV regulaminu zatytułowanego „Przeznaczenie funduszu” wskazano, że środki przeznacza się na częściowe lub całkowite finansowanie kosztów usług i świadczeń socjalnych, a w porozumieniu z przedstawicielem pracowników, środki funduszu mogą być przyznawane na zakup bonów towarowych do zrealizowania we wskazanej placówce handlowej. W rozdziale VIII pkt 4 wskazano, że w sprawach nieuregulowanych w regulaminie zastosowanie mają powszechnie obowiązujące przepisy prawa”. Regulamin wskazuje, jako podstawę wydania ustawę z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Od wydanych pracownikom bonów towarowych i kart doładowanych nie zostały opłacone składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Odwołująca spółka ponosiła, jako pracodawca koszty ubezpieczeń pracowników w podróży służbowej. (...) SA zawierało z pracownikiem umowy ubezpieczenia V. (...) w (...). Okres ubezpieczenia obejmował okres planowanej podróży służbowej lub 1-2 dni dłużej z uwagi na możliwość nieprzewidzianego przedłużenia się podróży. Podróże służbowe pracownicy odbywali do Niemiec. Koszty związane z zawarciem umowy ponosiła odwołująca spółka. Decyzję w sprawie ubezpieczenia podjęła B. G..

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie akt organu rentowego, akt kontroli ZUS, zeznań świadków B. G. (karta 34-35 a.s.), R. C. (karta 36 a.s.).

Sąd w całości oparł się na przeprowadzonych dowodach dając im wiarę.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Pracownicy odwołującej otrzymywali bony towarowe w związku ze Ś. Wielkanocnymi, Bożego Narodzenia lub urlopem z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wartość świadczeń nie była uzależniona od kryterium socjalnego.

Sporne w sprawie okazały się wyłącznie kwestie prawne dotyczące oskładkowania świadczeń pochodzących z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Istota sporu w niniejszej sprawie dotyczyła wykładni prawa art. 2 ust. 1 w związku z art. 8 ustawy z dnia 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996, Nr 70, poz. 335 ze zm.) – zwaną dalej ustawą oraz § 2 pkt 19 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. z 1998 roku, Nr 161, poz. 1106 ze zm.) – zwanego dalej rozporządzeniem.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy przez działalność socjalną rozumie się usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Natomiast art. 8 ust. 1 ustawy stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zaś art. 8 ust. 2 ustawy stanowi,

że zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Zgodnie z § 2 pkt 19 rozporządzenia wyłączone są z podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Należy powtórzyć za Sądem Najwyższym, że fundusz socjalny jest instytucją prawną mającą łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin, a jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach – wyrok z dnia 20 sierpnia 2001 roku, w sprawie I PKN 579/00, opublikowany w OSNP z 2003 roku, Nr 14, poz. 331.

Należy zauważyć, że bony świąteczne (towarowe), są powszechnym sposobem wydatkowania zasobów funduszu socjalnego. Świadczenie ma charakter ulgowy, okazjonalny i polega na przysporzeniu majątkowym.

Sąd Najwyższy przyjął, że kryteria socjalne, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy odnoszą się jedynie do przyznawania ulgowych świadczeń i usług, nie dotyczą natomiast innych świadczeń i usług, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy. Zatem korzystanie z takich form działalności socjalnej, jak spotkania integracyjne nie jest uzależnione od kryterium socjalnego – wyrok z dnia 23 października 2008 roku, w sprawie II PK 74/08, opublikowany w OSNP z 2010 roku, Nr 7-8, poz. 287.

W niniejszej sprawie bezsporne jest, że bony podarunkowe zostały sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne bez zastosowania jakiegokolwiek kryterium socjalnego. Nie można jednak zgodzić się z odwołującą, że źródło finansowania przesądza o możliwości skorzystania z przepisu § 2 pkt 19 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

Organ rentowy ma prawo dokonać analizy celów socjalnych i źródeł ich finansowania poprzez ustalenie, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania ulgowych usług i świadczeń, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych.

Odwołująca twierdziła, że wydanie pracownikom bonów podarunkowych nastąpiło w ramach działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy ze środków przeznaczonych na cele socjalne. Jej zdaniem, w takim stanie rzeczy bezsporne jest, że dysponowanie środkami z funduszu odbyło się w ramach reguł przewidzianych w ustawie. Sąd nie podziela tego poglądu, ponieważ źródło finansowania świadczenia nie przesądza o jego socjalnym charakterze.

Odwołująca wskazała ponadto, że kryterium socjalne winno być stosowane jedynie w sytuacji przyznawania ulgowych usług i świadczeń o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy. Zakres przedmiotowy art. 8 ust. 1 jest węższy od pojęcia działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 ust. 1.

Na temat charakteru bonów towarowych, zakupowych, podarunkowych w kontekście ustawy o ZFŚS wielokrotnie wypowiadały się sądy powszechne (wyroki SA: w P. w sprawach III AUa 1767/14 i III AUa 331/13 oraz w S. w sprawie III AUa111/13). Z orzecznictwa tego wynika, że przyznawanie kuponów podarunkowych czy dokonanie wypłat w wysokości równowartości takich kuponów stanowi pomoc rzeczową wymienioną w definicji działalności socjalnej pracodawcy w art. 2 pkt 1 ustawy pod warunkiem, że pomoc taka została udzielona z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji pracownika. Konieczne jest uwzględnienie zasady określonej w art. 8 ust. 1 tej ustawy.

Orzecznictwo sądowe stoi na stanowisku, że: po pierwsze bony towarowe są pomocą rzeczową w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy, po drugie przyznając tego rodzaju świadczenie konieczne jest zastosowanie reguł z art. 8 ust. 1 ustawy. Nie zasługuje na uwzględnienie stanowisko odwołującej, że wypłata świadczenia ze środków ZFŚS jest równoznaczna ze zwolnieniem od uiszczenia składek na podstawie § 2 pkt 19 rozporządzenia.

Regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia i źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych

przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tegoż przepisu. O socjalnym charakterze świadczenia można mówić tylko w sytuacji, w której wysokość pomocy jest uzależniona od kryteriów wymienionych w art. 8 ust. 1 ustawy. Nie było sporu między stronami, że przyznając bony towarowe odwołująca spółka takiego kryterium nie stosowała, a co za tym idzie nie było to „świadczenie finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”, o którym mowa w § 2 pkt 19 powołanego rozporządzenia. Świadczenia wypłacane z funduszu świadczeń socjalnych stanowią realizację postulatów ochrony interesów socjalnych pracowników (art. 16 k.p. i art. 94 pkt 8 k.p.). Uzależnienie wartości bonów towarowych wyłącznie od czynników związanych z wykonywaniem pracy np. wydajności, stażu pracy, obecności w pracy wyklucza możliwość uznania, że świadczenie to objęte jest dyspozycją art. 2 ustawy. Jest to dodatek do wynagrodzenia w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowiący przychód pracownika.

Nie doszło do naruszenia art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 i ust. 6 a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, w związku z art. 8 ust. 1 i art. 2 pkt 1 ustawy oraz z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia poprzez zobowiązanie odwołującej do wliczenia do podstawy wymiaru składek wartości wydanych pracownikom bonów towarowych.

W związku z tym odwołania oddalono na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ §1 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek